

Fimean menettely tietopyynnön käsittelyssä

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 5.6.2023 osoittamassaan kantelussa arvostellut Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean ja sen virkamiehen menettelyä. Kantelijan mukaan hänen Fimean kirjaamoon tekemäänsä tietopyyntöön ei ole vastattu, eikä hän ole saanut asiassa valituskelpoista päätöstä.

SELVITYS

Fimea on antanut asiasta siltä pyytämäni 27.9.2023 päivätyn selvityksen, jonka liitteenä on ollut Fimean Turvallisuus- ja vaikuttavuus -vastuualueen johtajan sekä kantelijan arvosteleman virkamiehen 20.9.2023 päivätyt selvitykset.

Selvitykset lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

Oikeusohjeita

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan perustuslain 21 §:n oikeusturvasäännöksen 2 momentin mukaan lailla.

Hallintolain (434/2003) 7 §:ssä säädetään hallinnon palveluperiaatteesta. Lain 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Lain 9 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

Tiedon antamisesta viranomaisen asiakirjasta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999, julkisuuslaki). Julkisuuslain 13 §:n 1 momentin mukaan pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Tiedon pyytäjää on diaarin ja muiden hakemistojen avulla avustettava yksilöimään asiakirja, josta hän haluaa tiedon.

Julkisuuslain 14 §:n 1 momentissa mainitun pääsäännön mukaan viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Julkisuuslain 14 §:n 2 momentin mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilöstöön kuuluva, jolle viranomainen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu. Saman pykälän 3 momentin mukaan, jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on:

- 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy;
- 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi;
- 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä
- 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettu asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Fimean selvitys

Fimea on selvittänyt, että kantelija on 5.6.2023 toimittanut Fimean kirjaamoon tietopyynnön, jolla hän on pyytänyt saada kannabistuotteiden myyntiluvat yksilöimänsä yrityksen kannabistuotteista sekä myyntilupien perusteena olevat esittely- ja käsittelyasiakirjat. Kantelija on lisäksi pyytänyt saada valituskelpoisen päätöksen perusteluineen, jos tietoa ei voida toimittaa.

Fimean selvityksen mukaan kantelijan tietopyyntöä on ryhdytty käsittelemään Fimeassa viivytyksettä samana päivänä, kun tietopyyntö on saapunut. Tietopyynnön sisällön perusteella Fimean kirjaamossa työskentelevälle arkistosihteerille ei ole ollut selvää, kenen Fimean virkamiehen tehtävänalaan tietopyyntö kuuluu. Kirjaamo on välittänyt tietopyynnön Fimean Turvallisuus- ja vaikuttavuus -vastuualueella työskentelevälle virkamiehelle.

Kyseinen virkamies on kantelijan viestiin perehdyttyään havainnut, ettei tietopyyntö koske hänen tehtävänalaansa kuuluvia asioita. Hän on kuitenkin luvannut Fimean sisäisesti auttaa kantelijaa kysymyksen täsmentämisessä. Kyseinen virkamies on ohjein ja neuvoin pyrkinyt informoimaan kantelijaa. Virkamies on siten pyrkinyt opastamaan kantelijan osoittamaan tietopyyntönsä oikealle viranomaiselle sekä selvittämään, mitä asiakirjoja kantelija on tietopyynnöllään tarkemmin ottaen tarkoittanut.

Fimea on todennut, että ennen kantelijalle vastaamista asiaa olisi ensin pitänyt selvittää tarkemmin Fimean sisäisesti ja tämän keskustelun perusteella harkita, olisiko asian käsittely tullut siirtää Fimean Myyntiluvat-vastuualueelle. Näin toimimalla kantelijan tietopyyntöön olisi ollut mahdollista toimittaa täsmällisempi vastaus heti ensimmäisessä viestissä, joka hänelle Fimeasta lähetettiin. Fimea on myöntänyt, että sähköpostiviestit, joilla asiaa pyrittiin kantelijan kanssa selvittämään, eivät ole kaikilta osin olleet hallintolain 9 §:n edellyttämällä tavalla riittävän selkeitä ja ymmärrettäviä.

Fimean sisäisten selvittelyjen perusteella asiassa on lopulta käynyt ilmi, ettei Fimean hallussa ole ollut tietopyynnössä mainittua yritystä koskevia myyntilupa- tai muitakaan asiakirjoja. Tämä tieto on toimitettu kantelijalle Fimean kirjaamosta 8.6.2023 vastauksena tietopyyntöön. Kantelijan tietopyyntöön on siis vastattu kolmen päivän kuluttua pyynnön saapumisesta.

Fimea on 18.8.2023 antanut asiassa valituskelpoisen päätöksen, jossa on todettu, ettei kantelijan tietopyyntöä ole voitu toteuttaa, koska Fimealla ei ole tietopyynnössä tarkoitettuja asiakirjoja. Päätös on toimitettu kantelijalle 21.8.2023.

Fimea on todennut selvityksessään, ettei julkisuuslaissa ole erikseen säädetty siitä, millaisen määräajan puitteissa viranomaisen on annettava valituskelpoinen päätös, jos pyytäjä haluaa

saattaa tietopyyntöä koskevan asiansa viranomaisen ratkaistavaksi julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaisesti. Eduskunnan oikeusasiamies on kuitenkin katsonut 29.1.2020 antamassaan ratkaisussa [EOAK/811/2019](#), että valituskelpoisen päätöksen antamiseen kuluva aika ei saisi olla pidempi kuin itse tietopyynnön vastaamisen osalta julkisuuslain 14 §:n 4 momentissa säädetty määräaika. Näin ollen Fimea toteaa, että kantelijan pyytämä valituskelpoinen päätös asiassa olisi tullut antaa aiemmin. Viivästyminen on johtunut Fimean sisäisestä tietokatkoksesta.

Fimea on pahoitellut, että kantelijan tietopyynnön käsittelyssä on ollut edellä todettuja puutteita. Fimea on myös todennut, että sen tietopyyntöjen käsittelyyn liittyvää toimintaohjetta ollaan parhaillaan päivittämässä ja Fimea ottaa tässä kehittämistyössään huomioon myös tämän kante-luasan yhteydessä esiin nousseet seikat.

Arviointi

Julkisuuslain 14 §:n 3 momentti soveltuu myös tilanteisiin, jossa viranomaisen hallussa ei ole pyydettyä asiakirjaa.

Fimea on selvittänyt, että kantelijan 5.6.2023 tekemään tietopyyntöön on vastattu julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaisesti viivytyksettä 8.6.2023. Selvityksestä ilmenee, ettei kantelijalle Fimean kirjaamosta annettu vastaus ole sisältänyt kieltäytymisen syyn lisäksi tiedustelua siitä, haluaako kantelija asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi. Katson tämän olleen kuitenkin selvää jo sen perusteella, että kantelija on pyytänyt 5.6.2023 valituskelpoisen päätöksen, jos tietoa ei voida toimittaa.

Laillisuusvalvontakäytännössä on katsottu (esimerkiksi [EOAK/811/2019](#)), että julkisuuslain 14 §:n 4 momentin määräajat koskevat myös tietopyynnön siirtämistä viranomaisen ratkaistavaksi tilanteessa, jossa tietopyynnön esittänyt on pyytänyt valituskelpoista päätöstä jo ennen viranomaisen antamaa vastausta tietopyyntöön.

Johtopäätös ja toimenpiteet

Fimea on saadun selvityksen mukaan kiinnittänyt puutteisiin ja tapahtuneisiin virheisiin huomiota, ja se on kehittämässä menettelytapojaan sekä tietopyyntöjen käsittelyyn liittyvää toimintaohjettaan.

Katson riittäväksi laillisuusvalvonnalliseksi seuraamukseksi saattaa tässä päätöksessäni esittämäni käsityksen julkisuuslain 14 §:n 4 momentissa säädetyn määräajan noudattamisesta Fimean tietoon.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Maija-Liisa Goebel